

Instituut voor de nationale rekeningen

Analyse van de prijzen
Jaarverslag 2021 van het instituut
voor de nationale rekeningen

Deel II:

Verklarende analyse van de recente opflakking
van de consumptieprijzen van gas en elektriciteit in
België en in de buurlanden

Prijzenobservatorium

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

1210 Brussel

Ondernemingsnr: 0314.595.348

0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley

Voorzitter van het Directiecomité

Vooruitgangstraat 50

1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Peter Van Herreweghe

Vooruitgangstraat 50

1210 Brussel

Tel.: +32 2 277 83 96

E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie

Inhoudstafel

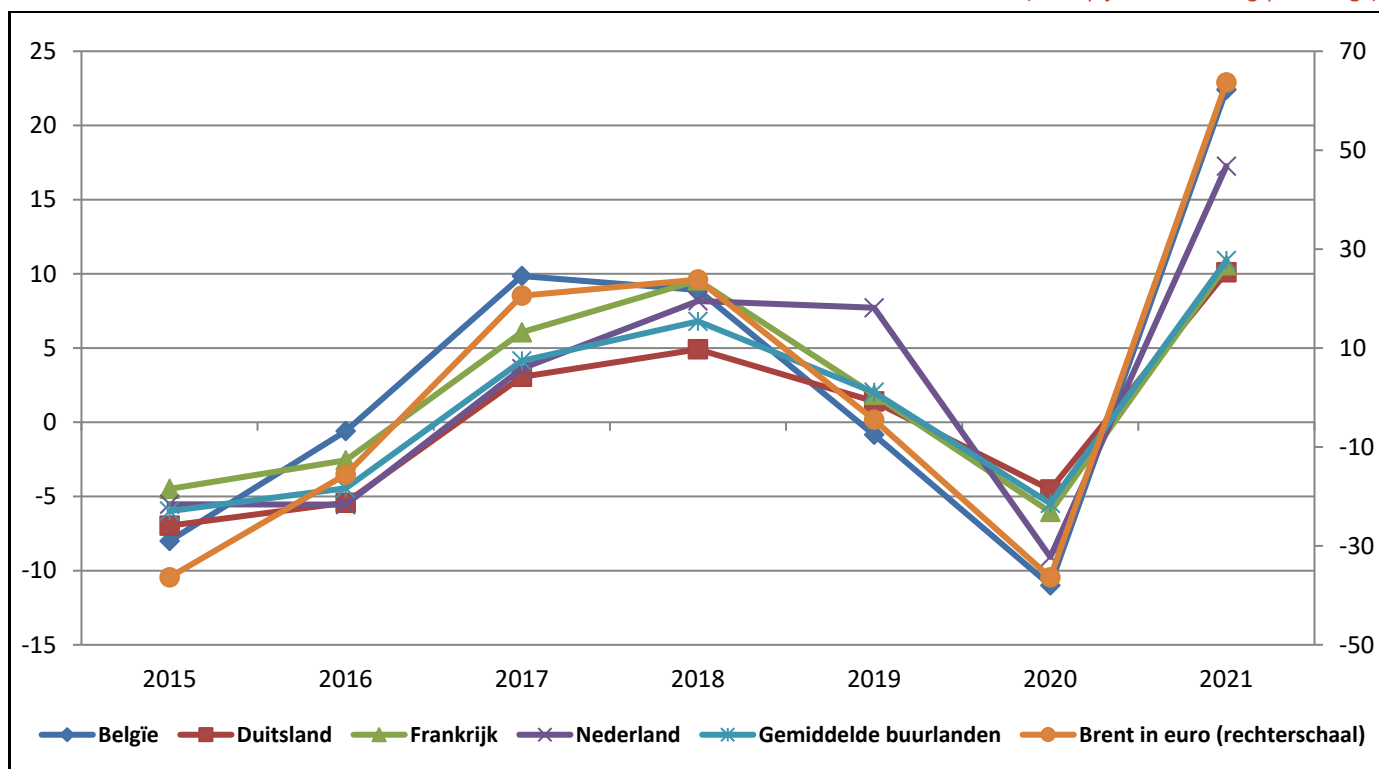
Inhoudstafel	3
II. Verklarende analyse van de recente opflakking van de consumptieprijzen van gas en elektriciteit in België en in de buurlanden.....	4
II.1 De consumptieprijzen voor gas	6
II.1.1 De gasprijzen op de groothandelsmarkten	6
II.1.2 Recente evolutie van de consumptieprijzen voor aardgas in België en in de belangrijkste buurlanden	8
II.2 De consumptieprijzen voor elektriciteit.....	10
II.2.1 De elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten.....	10
II.2.2 Recente evolutie van de consumptieprijzen voor elektriciteit in België en in de belangrijkste buurlanden	12
II.3 Het belang van het vergelijken van de verschillende contracten op de markt	15
II.4 Conclusie.....	15

II. Verklarende analyse van de recente opflakking van de consumptieprijzen van gas en elektriciteit in België en in de buurlanden

De hoge inflatie voor energieproducten in 2021 is te verklaren door het bijzonder lage niveau van de energieprijzen in 2020 (basiseffect), maar ook door een combinatie van factoren die de groothandelsprijzen op de energiegrondstoffenmarkten heeft opgedreven. Op basis van het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijzen (HICP) bedraagt de inflatie voor energieproducten in 2021 gemiddeld 22,4 % in België (tegenover -11,0 % in 2020) en gemiddeld 10,9 % in de buurlanden (tegenover -5,5 % in 2020).

Grafiek 1. Recente evolutie van de inflatie van energieproducten in België en in de belangrijkste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)

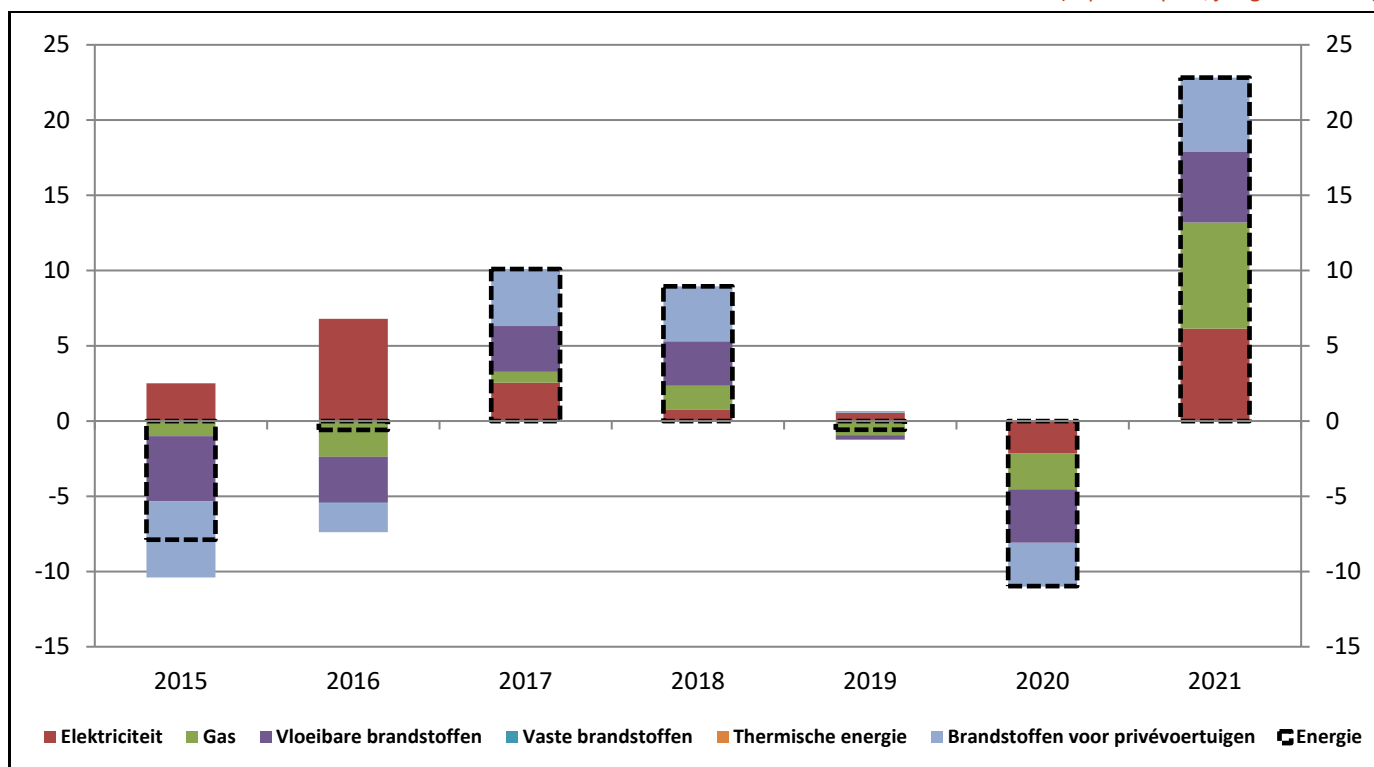
Bronnen: Insee¹, EC, FOD Economie, Statbel.

Deze hoge energie-inflatie werd veroorzaakt door zowel de sterke stijging van de gas- en elektriciteitsprijzen als de toename van de prijzen van motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen. Dit wordt geïllustreerd door hun grote en relatief gelijke bijdrage aan de energie-inflatie.

¹ De evolutie van de olieprijs is gebaseerd op de gegevens die gepubliceerd werden door Insee, « [International prices of imported raw materials - Brent crude oil \(London\) - Prices in euros per barrel](#) ».

Grafiek 2. Bijdrage van elk energieproduct aan de totale energie-inflatie in België

(In procentpunt, jaargemiddelden)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

De scherpe stijging van de prijzen van motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen is vooral te verklaren door de stijging op jaarbasis van de gemiddelde olieprijs in euro (+63,7 % in 2021, tegenover -36,4 % in 2020). Wat de gas- en elektriciteitsprijzen betreft, zijn de verklarende factoren meer divers en hebben zij vooral betrekking op vraag en aanbod van deze producten op de groothandelsmarkten. De analyse die volgt beoogt inzicht te verschaffen in de factoren achter de stijging van de kosten van de energiecomponent van de gas- en elektriciteitsfactuur van residentiële verbruikers. Er zal ook een vergelijking worden gemaakt van de evolutie en het niveau van de consumptieprijzen voor deze twee producten tussen België en zijn buurlanden. Ook de noodzaak om tarieven te vergelijken, zowel voor gas als voor elektriciteit, zal worden besproken.

Ter herinnering: naast de energiecomponent omvat de elektriciteits- en aardgasfactuur nog andere componenten, namelijk distributie- en transportkosten, alsook diverse taken en heffingen. In België bedraagt het gewicht van de energiecomponent ongeveer 30 % voor de elektriciteitsfactuur² en ongeveer 50 % voor de aardgasfactuur³. De stijging van de prijzen op de groothandelsmarkt, die de afgelopen maanden is waargenomen, heeft enkel betrekking op de energiecomponent. Wat de elektriciteitsfactuur betreft, werd de prijsstijging op jaarbasis van de zuivere energiecomponent gedeeltelijk gecompenseerd door de daling van de distributietarieven in het Vlaams Gewest (-8,1 %, vooral

² Op basis van gegevens van de CREG (jaar 2021) bedragen de gewichten van de verschillende componenten van de elektriciteitsfactuur in Frankrijk 35 % voor de energiecomponent, 30 % voor de netwerktarieven en 20 % voor verschillende belastingen (exclusief btw, terwijl deze componenten in Duitsland respectievelijk 28 %, 23 % en 34 % bedragen. In Nederland heeft de energiecomponent een gewicht van 57 % en de netwerktarieven 30 %. Door de belastingvermindering die de Nederlandse overheid sinds januari 2020 toekent, is het gewicht van de belastingcomponent vrijwel onbestaande.

³ Uit gegevens van de CREG (jaar 2021) blijkt dat het gewicht van de energiecomponent in de gasfactuur in België hoger ligt dan in de buurlanden. De gewichten van de verschillende componenten van de gasfactuur in Frankrijk bedragen namelijk 40 % voor de energiecomponent, 33 % voor de nettarieven en 12 % voor de verschillende belastingen (exclusief btw). Deze gewichten bedragen voor de Duitse gasrekening respectievelijk 41 %, 27 % en 16 % en voor de Nederlandse gasrekening respectievelijk 35 %, 11 % en 37 %.

omwille van de invoering van een nieuwe tariefmethodologie), terwijl de distributietarieven in het Waals en het Brussels Gewest over het hele jaar relatief stabiel bleven⁴. De distributietarieven in de gasfactuur hebben het afgelopen jaar slechts een zeer beperkte wijziging ondergaan (+1,0 %)⁵. De energiefactuur is bovendien onderworpen aan 21 % btw.

II.1 De consumptieprijzen voor gas

II.1.1 De gasprijzen op de groothandelsmarkten⁶

Aardgas wordt verhandeld (gekocht en verkocht) op de groothandelsmarkt vooraleer via het net aan de eindverbruikers (particulieren of bedrijven) geleverd te worden. Deze verhandeling gebeurt via twee types van contracten. Het gaat om contracten op zeer korte termijn (oftewel spotcontracten) en termijncontracten (of futures). Spotcontracten worden gebruikt voor de levering van gas op dezelfde dag (*within-day*), de volgende dag (*day ahead*) of het weekend. De *day ahead*-spotprijzen worden gebruikt voor de berekening van de indexering van variabele contracten die aan de eindverbruikers worden aangeboden. Termijncontracten zijn contracten voor leveringen in de komende maanden, kwartalen of jaren, tegen een vaste prijs die op datum van het contract is onderhandeld. Energieleveranciers kopen termijnproducten tegen een vaste prijs om het merendeel van hun toekomstige leveringen te dekken. Deze contracten worden dan ook gebruikt door de energieleveranciers om hun vaste contracten, die aan de eindverbruikers worden aangeboden, aan te passen. Ze worden eveneens gebruikt om de variabele contracten aan te passen (via de termijncontracten voor leveringen in de loop van de maand of het volgend trimester). De prijzen van termijncontracten zijn ook minder volatiel dan die van korte termijncontracten.

De stijging van de gasprijzen op de Europese spot- en termijnmarkten, die midden 2020 begon, is in het eerste kwartaal 2021 sterk versneld. Sindsdien zijn de gasprijzen op de groothandelsmarkten gestegen tot boven het niveau van vóór de coronacrisis. Verschillende factoren, die zowel een invloed hebben op het aanbod van als op de vraag naar gas, verklaren deze sterke prijsstijging⁷.

---

⁴ Het aandeel van de distributietarieven (inclusief prosumementarief en huur van de meter) in de totale elektriciteitsfactuur bedroeg in 2021 gemiddeld 30,5 %.

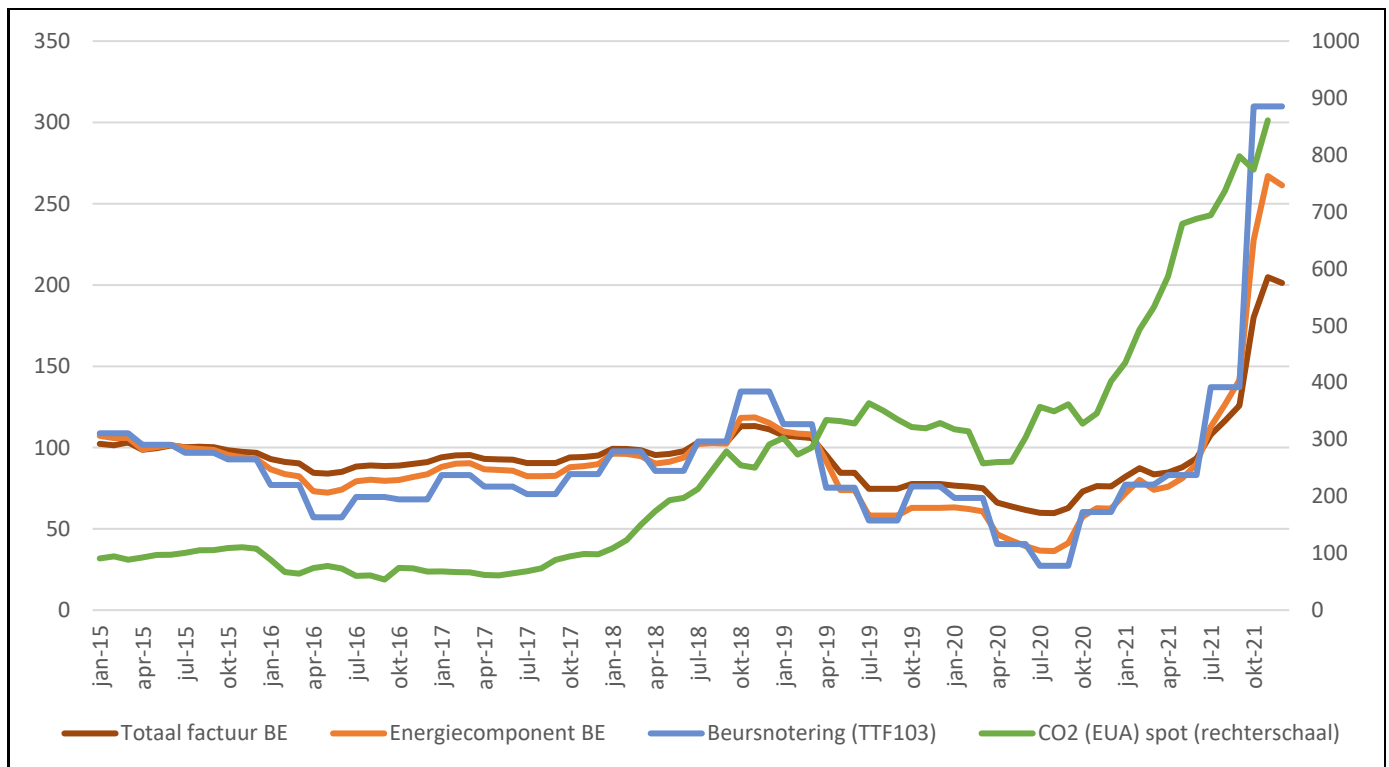
⁵ Het aandeel van de distributietarieven (inclusief huur van de meter) in de totale gasfactuur bedroeg in 2021 gemiddeld 19,7 %.

⁶ Gastransacties kunnen op verschillende manieren worden uitgevoerd. Er zijn de anonieme transacties op de beurs, bilaterale transacties buiten de beurs (OTC - Over The Counter) tussen geïdentificeerde partners, en in- en uitvoertransacties waarvoor de voorafgaandelijke aankoop van in- of uitvoercapaciteit aan de respectievelijke grenzen vereist is. Dit hoofdstuk is toegespitst op de groothandelsmarkt waar beurstransacties plaatsvinden, en niet op de alternatieve markt (OTC).

⁷ CREG, Studie over de stijging van de elektriciteits- en gasprijzen in België, 24 september 2021.

Grafiek 3. Maandelijke evolutie van de prijs van de energiecomponent van de totale gasfactuur in België, de CO₂-prijs en de groothandelsprijs van gas op de spotmarkt (TTF - Netherlands Title Transfer Facility)

(Index 2015=100)

Bron: CREG.

Opmerking: De parameter TTF103 werd gekozen om de evolutie van de gasprijs op de groothandelsmarkt te illustreren. Sommige variabele gascontracten worden immers elk kwartaal geïndexeerd via deze parameter die overeenkomt met het rekenkundig gemiddelde van de dagprijzen van aardgas voor het betreffende kwartaalproduct (op de groothandelsmarkt in Nederland - TTF) in de maand voorafgaand aan het kwartaal van levering. De TTF 103 wordt voornamelijk gebruikt op de residentiële markt.

De scherpe stijging van de prijzen op de groothandelsmarkten kan hoofdzakelijk verklaard worden door de volgende factoren:

De eerste factor is de sterke vraag naar aardgas vanuit Azië wegens het sterke economisch herstel na COVID-19 in deze zone. Meer bepaald heeft de stijging van deze vraag naar gas in Azië geleid tot een stijging van de prijs van dit product op de Aziatische markten, hetgeen leveringen van vloeibaar aardgas (LNG) naar dit continent heeft aangetrokken en de LNG-voorziening in Europa heeft vermindert⁸. Deze daling van het gasaanbod in Europa heeft geleid tot hogere gasprijzen op de Europese markten (spot en termijn).

De tweede factor die de gasprijzen opwaarts beïnvloedt, is het relatief lage opslagniveau van gas in Europa in vergelijking met de afgelopen jaren⁹. Het niveau van de voorraden in 2021 werd immers beïnvloed door een toename van het gasverbruik in Europa en een vermindering van het gasaanbod via pijpleidingen. Meer bepaald was de vraag naar gas hoog in het eerste en tweede kwartaal 2021, ten gevolge van occasionele koudegolven in januari en februari en een vrij koude lente, waardoor de behoefte aan verwarming van de gezinnen toenam. De vraag naar gas in Europa werd ook beïnvloed door een toename van het gebruik ervan voor elektriciteitsproductie als gevolg van de stijgende CO₂-prijzen in Europa (zie hieronder). De levering van gas via pijpleidingen is vermindert vanuit Noorwegen (wegens diver-

⁸ De markt voor vloeibaar aardgas (LNG), waarvan de levering gebeurt via vrachtschepen, is zeer flexibel in termen van bestemming en is vooral gericht op de markten die de hoogste prijzen bieden.

⁹ Volgens de CREG bedroeg de bezettingsgraad van de opslagfaciliteiten in Europa 74 % in september 2021, het laagste seizoensniveau in zes jaar. **Recente evolutie van de consumptieprijzen voor aardgas in België en in de belangrijke buurlanden**

se onderhoudswerkzaamheden in het eerste semester 2021) en vanuit Rusland^{10 11}. Als gevolg hiervan bestaat het risico dat het lage peil van de Europese gasvoorraden een sterke vraag naar gas niet zal kunnen dekken bij dalende temperaturen. Dit potentiële risico leidt tot bezorgdheid op de markten naarmate de winter van 2021-2022 nadert, wat de prijzen verder opdrijft.

De derde factor is de stijging van de prijs van CO₂-certificaten in Europa¹². De prijs van een ton CO₂ is in 2021 namelijk blijven stijgen, van 33,4 euro per ton in januari tot 66,1 euro per ton in november (laatst beschikbare informatie bij de CREG ten tijde van de redactie van dit rapport) (ter informatie: in 2020 bedroeg de prijs gemiddeld 24,7 euro per ton). Deze sterke stijging van de CO₂-prijs heeft een opwaartse invloed gehad op de vraag naar aardgas in Europa in het eerste semester 2021, als gevolg van een toename van het verbruik van dit product voor elektriciteitsopwekking (ten koste van steenkool)¹³. De prijsstijging van gas op de termijnmarkten heeft deze tendens in het derde kwartaal echter onderbroken, aangezien steenkool voor de opwekking van elektriciteit meer competitief is geworden dan aardgas. Deze situatie zou zich moeten omkeren vanaf medio 2022.

II.1.2 Recente evolutie van de consumptieprijzen voor aardgas in België en in de belangrijkste buurlanden

Terwijl in België de stijging van de consumptieprijzen voor gas in 2021 39,6 % op jaarbasis bedroeg, was deze in de buurlanden gemiddeld veel lager, namelijk 9,2 % (tegenover -1,1 % in 2020). Merk op dat de consumptieprijzen voor gas in België in november 2021 hun hoogste niveau sinds de creatie van het GICP in 1996 hebben overschreden.

Het grote inflatieverschil met België is voornamelijk te verklaren door een meer gematigde prijsstijging in elk buurland. Op jaarbasis stegen de gasprijzen in Duitsland, Nederland en Frankrijk met respectievelijk 3,7 %, 16,7 % en 21,4 %. Wat specifiek de kost van de energiegcomponent betreft, blijkt uit de gegevens van de CREG dat deze in België in 2021 gemiddeld met 163,1 % is gestegen, tegenover gemiddeld 60,7 % in de buurlanden (44,9 % voor Duitsland, 71,4 % voor Nederland en 84,5 % voor Frankrijk).

Deze meer uitgesproken inflatie voor aardgas in België tijdens de beschouwde periode is te wijten aan de sterke stijging van de prijzen van energiegrondstoffen in 2021 en de snellere doorberekening van deze stijging in de consumptieprijzen in ons land¹⁴. De stijging of daling van de groothandelsprijzen komt immers sneller tot uiting in de Belgische gasfactuur wegens het grotere aandeel van variabele contracten, met tussentijdse prijsaanpassingen, terwijl in de buurlanden voornamelijk contracten met vaste prijzen (en dus geen tussentijdse indexeringen) worden aangeboden. Bovendien is het gewicht van de variabele component (namelijk de energiegcomponent) binnen de gasfactuur groter in België. De consumptieprijzen in België reageren dus sneller op veranderingen in de grondstoffenprijzen.

---

¹⁰ Volgens de CREG is de Russische uitvoer met 20 % gedaald ten opzichte van het niveau van vóór de COVID-19-crisis.

¹¹ Op 21 september 2021 heeft het Internationaal Energieagentschap Rusland opgeroepen om meer gas te leveren aan Europa.

¹² Gasproducenten moeten, net als elektriciteitsproducenten, emissierechten indienen ter compensatie van hun vervuilende emissies. In juli 2021 heeft de Europese Unie nieuwe klimaatdoelstellingen vastgelegd: koolstofneutraliteit tegen 2050 en een vermindering van de CO₂-uitstoot met 55 % tegen 2030 ten opzichte van 1990. Deze nieuwe doelstellingen impliceren een jaarlijkse vermindering van het aantal CO₂-certificaten op de markt, en bijgevolg een potentiële stijging van de prijs ervan in de komende jaren. De anticipatie op de toekomstige stijging van de vraag naar CO₂-certificaten heeft sommige grote marktspelers ertoe gebracht voorraden aan te leggen, waardoor een opwaartse druk op de prijs van een ton CO₂ wordt uitgeoefend, versterkt door speculatie.

¹³ De stijging van de prijs van CO₂ heeft geleid tot een sterke stijging van de productiekosten voor kolencentrales. Europa is daarom voor zijn elektriciteitsproductie meer overgeschakeld op gascentrales, waardoor de vraag naar aardgas op de Europese markten is gestegen.

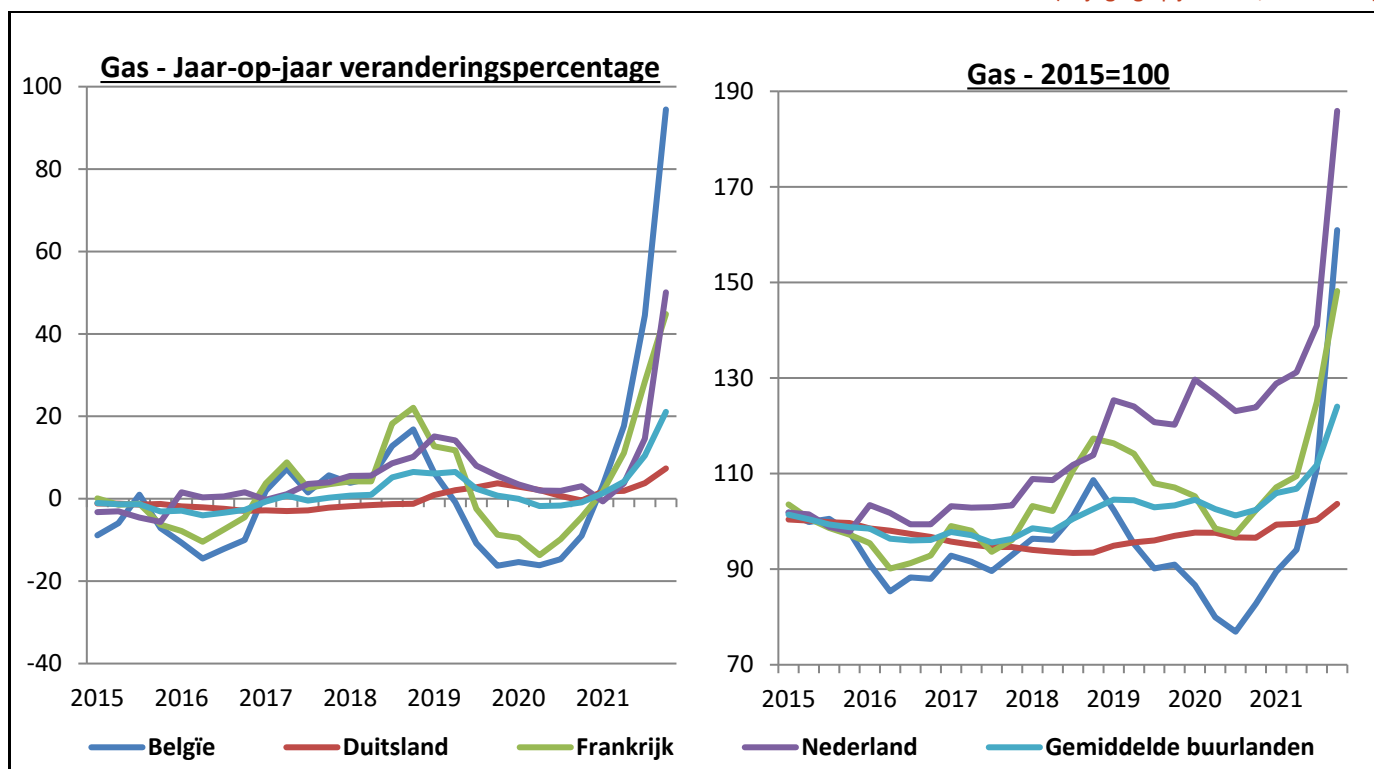
¹⁴ In 2020 was de situatie omgekeerd, met een negatieve inflatie voor aardgas die in België veel meer uitgesproken was dan in de buurlanden.

Tussen 2015 en 2021 hebben de gasprijzen een zekere volatiliteit vertoond maar de gemiddelde jaarlijkse groei van de prijzen voor dit product (GJG, berekend door, op jaarbasis, de index van 2021 te vergelijken met de index van 2015) heeft een niveau bereikt dat relatief vergelijkbaar was in België (3,3 %) en gemiddeld in de buurlanden (2,9 %) (meer bepaald 5,2 % voor Frankrijk, 10,1 % voor Nederland en 0,2 % voor Duitsland).

Grafiek 4. Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor gas in België en in de belangrijkste buurlanden¹⁵

(Wijziging op jaarbasis, 2015 = 100)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Naast de vergelijking van de prijsevolutie op jaarbasis werd het prijsniveau van gas in België en in de buurlanden ook geanalyseerd op basis van cijfers gepubliceerd door de CREG¹⁶. Hieruit blijkt dat de gasrekening in onze buurlanden nog duurder is. In vergelijking met het gemiddelde van de buurlanden toont de CREG immers aan dat de Belgische consument in 2021 10,1 % minder heeft betaald voor zijn totale gasfactuur¹⁷. Deze lagere gemiddelde prijs in België is al sinds 2013 het geval. In vergelijking met elk buurland afzonderlijk betaalde de Belgische consument 1,1 % minder dan de Duitse consument en tot 10,5 % minder dan in Frankrijk en zelfs 38,6 % minder dan in Nederland. Merk echter op

¹⁵ De evolutie van de consumptieprijzen voor gas is in Duitsland stabielier dan in de andere onderzochte landen. De energiecomponent is namelijk minder onderhevig aan de schommelingen die op de groothandelsmarkten worden waargenomen. In het algemeen zijn de verschillen in aardgasprijzen in Europa onder andere te verklaren door de al dan niet nabije ligging van het land ten opzichte van Rusland, Europa's grootste leverancier van aardgas. In de landen die zich dicht bij Rusland situeren, liggen de gemiddelde prijzen immers lager dan in de rest van Europa, omdat energie veel minder ver hoeft getransporteerd te worden om gezinnen en bedrijven in deze landen te bereiken (lagere leverings- en vervoerskosten). Noteer eveneens de verlaging van de btw van 19 % naar 16 % tussen 1 juli en 31 december 2020.

¹⁶ Deze vergelijking tussen de Belgische en buitenlandse energiefacturen is gebaseerd op de methodologie die Frontier Economics heeft ontwikkeld in de studie "International comparison of electricity and gas prices for households" en die door de CREG werd verfijnd. Voor meer informatie over deze publicatie en de methodologie: FOD Economie, « Jaarverslag 2013 van het Prijzenobservatorium », INR. Voor elk land afzonderlijk maakt de CREG een prijsvergelijking op basis van drie contracten: het standaardaanbod van de standaardleverancier, het goedkoopste aanbod en een concurrerend aanbod bij de tweede leverancier op de markt.

¹⁷ Zijnde het totaal van alle componenten, met inbegrip van de nettarieven, de btw en de verschillende taksen.

dat de situatie zich omkeert in het vierde trimester 2021 toen de Belgische consument gemiddeld 6,7 % meer moest betalen voor zijn totale gasfactuur dan zijn burenen.

Ter herinnering: deze lagere kost voor gas in België ten opzichte van de buurlanden valt voornamelijk te verklaren door de lage netkosten (met uitzondering van Nederland, waar de netkosten nog tweemaal lager liggen dan in België) en vooral door het lage niveau van de verschillende heffingen in ons land¹⁸.

Tabel 1. Verschil in de kostprijs tussen de gemiddelde jaarlijkse factuur voor aardgas voor een residentiële klant (23.260 kWh/jaar) in België en in de buurlanden

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Q4 2021
Energiecomponent	Gemiddelde BL	-1,2%	-3,7%	9,1%	21,0%	-11,0%	-31,8%	11,6%	27,6%
	DE	-1,5%	-8,5%	11,1%	27,5%	-8,0%	-37,0%	14,3%	35,5%
	FR	0,9%	4,1%	8,2%	16,0%	-11,1%	-19,2%	15,2%	34,0%
	NL	-2,7%	-5,7%	2,5%	8,9%	-23,7%	-41,2%	-9,7%	-13,8%
Totaalfactuur	Gemiddelde BL	-9,5%	-14,1%	-9,3%	-5,4%	-23,4%	-35,8%	-10,1%	6,7%
	DE	-9,2%	-14,5%	-5,3%	5,0%	-15,0%	-31,7%	-1,1%	18,4%
	FR	-7,3%	-9,3%	-9,8%	-12,4%	-27,4%	-33,7%	-10,5%	8,3%
	NL	-17,5%	-27,6%	-25,3%	-23,4%	-42,0%	-55,1%	-38,6%	-32,1%

Bron: CREG.

Opmerking 1: De totaalfactuur omvat de energiecomponent, de distributie- en transportkosten, de diverse taken en heffingen en de btw.

Opmerking 2: Een negatief percentage betekent dat de prijzen in België lager zijn dan in het betreffende land.

II.2 De consumptieprijzen voor elektriciteit

II.2.1 De elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten¹⁹

Net als bij gas wordt elektriciteit op de groothandelsmarkt verhandeld (gekocht en verkocht) via twee types van producten, namelijk spotcontracten en termijncontracten. Ter herinnering: spotcontracten dienen vaak als basis voor de indexering van variabele contracten die de energieleveranciers aan de eindverbruikers aanbieden, terwijl termijncontracten worden gebruikt voor het uitwerken van hun aanbiedingen tegen vaste prijzen, maar ook voor variabele contracten (als het termijncontracten betreft voor levering in de loop van de maand of het volgend kwartaal). Bovendien zijn de prijzen op de termijnmarkt minder volatiel dan die op de spotmarkt. De prijzen op de spotmarkt worden direct beïnvloed door het tijdelijk niet beschikbaar zijn van bepaalde productie-eenheden en door het intermitterend karakter van de hernieuwbare productie.

De stijging van de elektriciteitsprijzen op de Europese spot- en termijnmarkten, die in het tweede kwartaal 2020 was begonnen, is in het eerste kwartaal 2021 sterk versneld. Deze prijsstijging heeft zich gedurende het hele jaar 2021 voortgezet, in die zin dat de elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten hun niveau van voor de COVID-19-crisis hebben overschreden. Verschillende factoren, die zowel een invloed hebben op het aanbod van als de vraag naar elektriciteit, verklaren deze sterke prijsstijging²⁰.

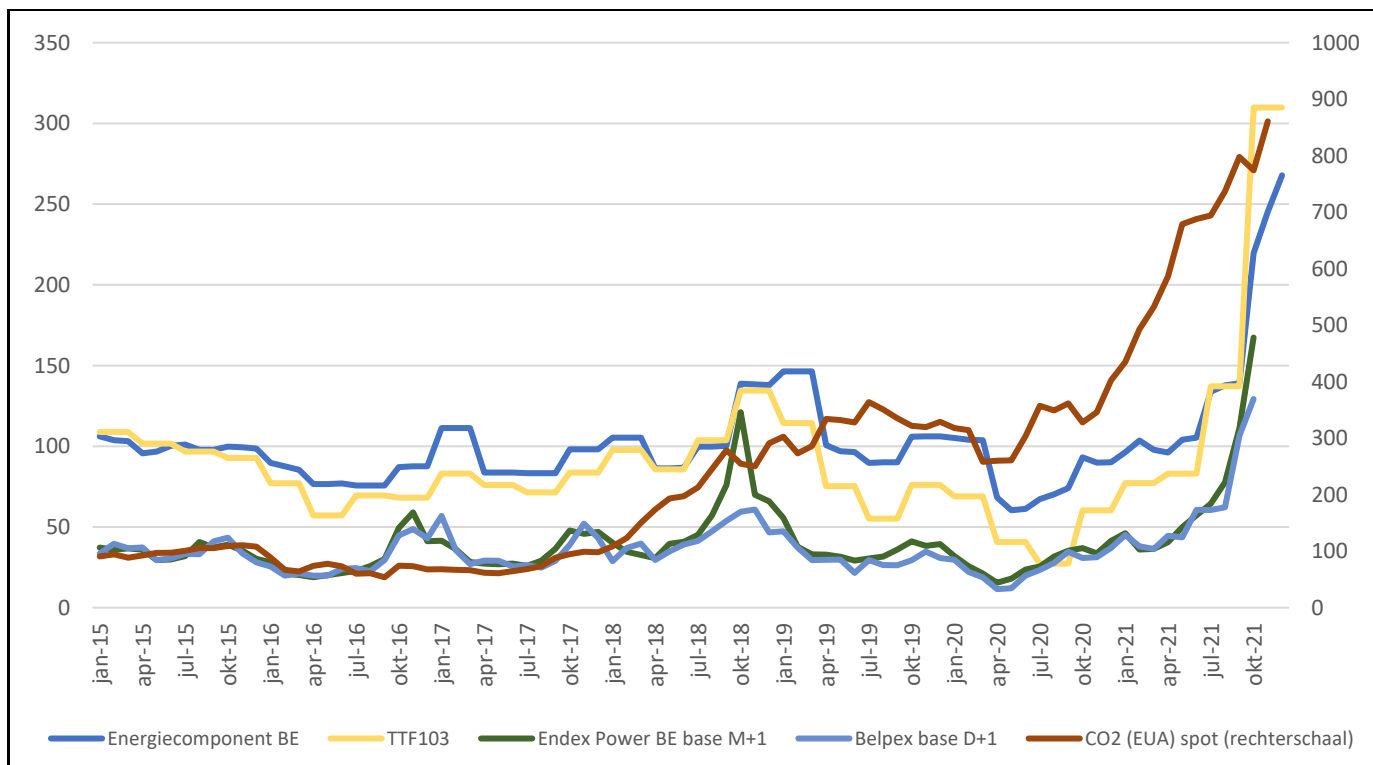
¹⁸ Zie: CREG (20 mei 2020), *A European comparison of electricity and natural gas prices for residential, small professional and large industrial consumers*.

¹⁹ De transacties op de Belgische elektriciteitsmarkt kunnen op verschillende manieren worden uitgevoerd. Dit hoofdstuk is toegespitst op de groothandelsmarkt waar de beurstransacties plaatsvinden, en niet op de alternatieve markt (OTC).

²⁰ CREG, Studie over de stijging van de elektriciteits- en gasprijzen in België, 24 september 2021.

Grafiek 5. Maandelijkse evolutie van de prijs van de energiecomponent van de totale elektriciteitsfactuur in België, van de CO₂-prijs, van de TTF (groothandelsprijs van gas op de spotmarkt) en van de beursindexen Endex en Belpex (groothandelsprijs van elektriciteit)

(Index 2015 = 100)

Bron: CREG.

Opm.: De meeste variabele contracten voor elektriciteit worden elk kwartaal geïndexeerd via de parameters Endex en Belpex. De parameter Endex basis M+1, bijvoorbeeld, komt overeen met het gemiddelde van de dagnoteringen voor een levering van elektriciteit in de volgende maand (dagelijkse noteringen waargenomen op de futuremarkt). De parameter Belpex is het gewogen gemiddelde van de day ahead-noteringen, te weten voor een levering van elektriciteit de volgende dag (dagprijzen waargenomen op de korte termijnmarkt).

De voornaamste reden voor de scherpe prijsstijging op de Europese elektriciteitsmarkten (spot en termijn) is het specifieke prijsvormingsmechanisme voor elektriciteit op deze markten, dat rust op een tarifiering op basis van marginale kost²¹. Meer specifiek bepaalt de day ahead-markt (DAM) de groothandelsprijs van elektriciteit (waarbij de futuresprijs convergeert naar de DAM-prijs). Elke dag worden de productieaanbiedingen gerangschikt van de laagste naar de hoogste marginale kost²², waardoor een unieke aanbodcurve wordt gevormd. Hernieuwbare energie heeft een zeer lage marginale kost en bevindt zich onderaan de curve. Nucleaire centrales zijn de volgende, ook met een lage marginale kost. De ranglijst eindigt met de elektriciteitscentrales op fossiele brandstoffen (bruinkool en steenkool) en de gascentrales (gasturbines met open en gesloten cyclus) waarvoor de exploitatiekosten het hoogst zijn²³. De marktoperator bundelt ook de vraag om de vraagcurve samen te stellen. De duurste productie-eenheid die zich op het snijpunt van de vraag- en aanbodcurve bevindt, wordt de marginale eenheid genoemd. Deze bepaalt de marktprijs voor alle deelnemers.

²¹ De marginale kost komt overeen met de productiekost van de laatst geproduceerde kWh.

²² De elektriciteitsproducenten hebben reeds een deel van hun totale productiecapaciteit via termijncontracten verkocht. Op de DAM-markt komt de prijs van hun productieaanbod dus overeen met de marginale prijs, te weten de prijs die een productie-eenheid nodig heeft om een extra volume aan elektriciteit te produceren.

²³ Afhankelijk van de prijs van steenkool en aardgas op de groothandelsmarkten, en de prijs van CO₂, kan de marginale kost van een kolencentrale hoger of lager zijn dan die van een aardgascentrale.

Ten gevolge van de toegenomen vraag naar elektriciteit die het resultaat is van het economisch herstel, heeft de marginale eenheid in Europa momenteel betrekking op de gas- of kolencentrales volgens het aanbod en de vraag van het moment. De productiekost van elektriciteit via deze twee soorten centrales wordt echter beïnvloed door de prijs van gas en steenkool²⁴ en door de prijs van CO₂-certificaten. In 2021 zijn deze verschillende prijzen (op de spot- en de termijnmarkten) sterk gestegen, waardoor de groothandelsprijzen voor elektriciteit (eveneens op de spot- en de termijnmarkten) zijn opgedreven.

II.2.2 Recente evolutie van de consumptieprijzen voor elektriciteit in België en in de belangrijkste buurlanden

De elektriciteitsprijzen zijn in 2021 op jaarbasis met 16,2 % gestegen (ten opzichte van -6,4 % in 2020). In december 2021 hebben de prijzen aldus hun hoogste niveau sinds de creatie van het GICP in 1996 overschreden. Net als bij gas was de inflatie voor elektriciteit in de buurlanden gemiddeld veel lager, namelijk 2,9 % (tegenover +1,6 % in 2020). Het inflatieverschil met België wordt voornamelijk verklaard door een veel gematigder prijsstijging in Duitsland (1,3 %) en Frankrijk (3,0 %). Nederland (22,2 %) heeft een inflatiecijfer dat een beetje hoger ligt dan dat van België²⁵. Wat meer bepaald de kost van de energiegcomponent betreft, blijkt uit de gegevens van de CREG dat deze energiegcomponent in België in 2021 gemiddeld met 76,9 % is gestegen, tegenover 15,4 % gemiddeld in de buurlanden (1,2 % voor Frankrijk, 15,9 % voor Duitsland en 56,6 % voor Nederland).

Deze hogere inflatie voor elektriciteit in België in 2021 kan, net als voor gas, onder meer worden verklaard door de kost van de zuivere energiegcomponent, die in België volatieler is dan in de buurlanden als gevolg van een groter aandeel variabele contracten die maandelijks of driemaandelijks worden geïndexeerd. De sterke stijging van de groothandelsprijzen in 2021 werd dus sneller doorberekend in de energiegcomponent²⁶. Het lage inflatieniveau in Frankrijk wordt ook verklaard door de aanwezigheid van gereguleerde tarieven (onderschreven door 80 % van de gezinnen), waarvan het bedrag een of twee keer per jaar (op 1 januari en op 1 augustus) wordt herzien door de Commission de Régulation de l'Énergie (CRE) op basis van onder meer de kosten van het historische nucleair park, die grotendeels zijn afgeschreven.

---

²⁴ In 2021 is de stijging van de prijs voor steenkool onder meer te verklaren door een sterke vraag uit Azië en Duitsland, door relatief lage wereldvoorraden, een daling van de productie in China en een handelsoorlog tussen China en Australië.

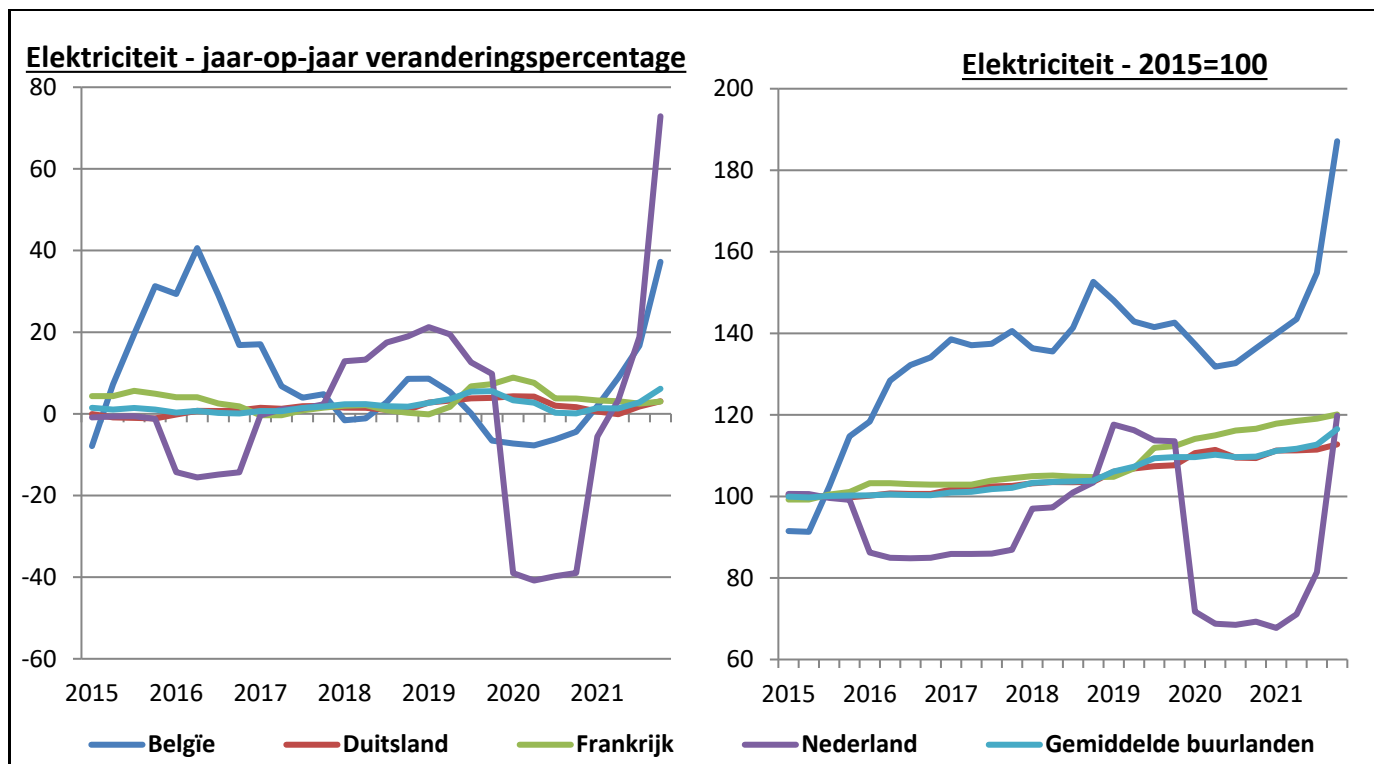
²⁵ Ter herinnering: in 2020 bedroeg de inflatie 3,0 % voor Duitsland, 5,9 % voor Frankrijk en -39,6 % voor Nederland. Deze scherpe daling van de prijzen in Nederland in 2020 ten opzichte van een jaar eerder is te verklaren door de verlaging van de taksen die de Nederlandse regering sinds januari 2020 heeft doorgevoerd.

²⁶ Ter herinnering: het Prijzenobservatorium heeft in het kader van haar tweede kwartaalverslag 2020 een specifieke studie uitgevoerd over het verschil in evolutie van de Belgische elektriciteitsfactuur in vergelijking met die van de buurlanden, alsook het verschil in de kostprijs van die factuur.

Ook moet worden opgemerkt dat, tussen 2015 en 2021, de gemiddelde jaarlijkse groei van de elektriciteitsprijzen (GJG berekend door de index voor 2021 te vergelijken met de index voor 2015) in België²⁷ 11,8 % bedroeg en 3,1 % in de buurlanden (meer bepaald 2,8 % voor Duitsland²⁸, 4,4 % voor Frankrijk²⁹ en -4,0 % voor Nederland³⁰).

Grafiek 6. Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor elektriciteit in België en in de belangrijkste buurlanden
(Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor elektriciteit in België en in de belangrijkste buurlanden

(Wijziging op jaarbasis, 2015 = 100)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Net zoals voor gas maken de door de CREG gepubliceerde gegevens ook een vergelijking mogelijk van het niveau van de elektriciteitsprijzen in België en in de buurlanden. In 2021 moest de Belgische consument gemiddeld 8,2 % meer betalen voor zijn totale elektriciteitsfactuur dan zijn burens³¹. Vergeleken met elk buurland afzonderlijk betaalde de Bel-

²⁷ Op basis van gegevens van de CREG kan meer dan de helft van de stijging van de elektriciteitsprijzen (exclusief btw), die tussen 2015 en 2021 in België wordt waargenomen, worden verklaard door de stijging van de kost van de zuivere energiecomponent. Alle taksen (bijdragen/heffingen/toeslagen) zijn goed voor een kwart van de totale prijsstijging over de periode en de nettarieven (exclusief taksen en diverse heffingen) zijn goed voor 20 % van deze stijging.

²⁸ In Duitsland is het gewicht van de taksen in de elektriciteitsfactuur zeer hoog, namelijk 34 % in 2021, tegenover 25 % in België. Het belang van taksen en heffingen in Duitsland hangt nauw samen met de investeringen die worden gedaan in hernieuwbare energie. De last van de steunmaatregelen in Duitsland (EEG-Umlage) wordt hoofdzakelijk gedragen door de huishoudens om het concurrentievermogen van de industrie in stand te houden. Bovendien is het niveau van de taksen in de afgelopen jaren relatief stabiel gebleven. Met betrekking tot de energiecomponent, deze heeft een meer beperkte stijging gekend van 46 % tussen 2017 en 2021, tegenover 55 % voor België. Ter herinnering: de btw werd verlaagd van 19 % naar 16 % tussen 1 juli en 31 december 2020.

²⁹ De lagere en meer stabiele evolutie van de elektriciteitsprijzen in Frankrijk wordt onder meer verklaard door de aanwezigheid van gereguleerde tarieven.

³⁰ De Nederlandse regering beschouwt elektriciteit als een basisbehoefte en besloot daarom om sinds januari 2020 een taksvermindering van 435,68 euro per jaar toe te kennen op elke elektriciteitsaansluiting voor residentieel gebruik. Hierdoor bedroeg het niveau van de taksen en toeslagen in Nederland in 2020 gemiddeld 1,8 euro en zelfs -26,6 euro in 2021.

³¹ Zijnde het totaal van alle componenten, inclusief de nettarieven, de btw en de verschillende taksen.

gische consument voor zijn elektriciteitsfactuur 52,4 % meer dan in Frankrijk en 45,1 % meer dan in Nederland. Hij heeft echter aanzienlijk minder uitgegeven dan de Duitse consument, namelijk 13,4 % minder. Merk op dat de situatie voor de Belgische consument nog verslechterd is in het vierde kwartaal 2021, daar hij voor zijn totale elektriciteitsfactuur gemiddeld 27,3 % meer moest betalen dan zijn burens.

Deze verschillen in de kostprijs voor elektriciteit tussen België en de buurlanden vallen grotendeels te verklaren door de netkosten maar vooral ook door de omvang van de verschillende heffingen in België^{32 33}. In Nederland heeft de regering besloten om sedert januari 2020 een taks vermindering van 435,68 euro per jaar toe te kennen voor elke residentiële elektriciteitsaansluiting. De nettarieven zijn bovendien ook lager dan in ons land. Ook de Franse factuur is lager, onder meer als gevolg van de gereguleerde toegang tot de historische nucleaire elektriciteit (ARENH-mechanisme)³⁴ en het behoud van gereguleerde tarieven voor huishoudens in dit land (voornamelijk gebaseerd op de kosten van het historische nucleair park). In Duitsland daarentegen zijn de hoge prijzen vooral te wijten aan de hoge taksen en heffingen in dit land, die nauw samenhangen met de investeringen in hernieuwbare energie. Er dient ook te worden opgemerkt dat de netkosten stijgen als gevolg van investeringen in de ontwikkeling van het net om de nieuwe energiebronnen, voornamelijk windenergie, van het noorden van het land naar het zuiden te kunnen transporteren.

Tableau 1. Verschil in de kostprijs tussen de gemiddelde jaarlijkse elektriciteitsfactuur voor een residentiële klant (3.500 kWh/jaar) in België en in de buurlanden

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Q4 2021
Energiecomponent	Gemiddelde BL	1,4%	-10,0%	7,2%	15,0%	3,3%	-26,1%	13,3%	56,9%
	DE	-1,2%	-7,8%	11,8%	14,7%	-2,8%	-32,1%	3,7%	45,5%
	FR	6,6%	-12,8%	3,2%	19,3%	17,9%	-16,4%	46,1%	149,0%
	NL	-3,9%	-11,3%	0,1%	2,4%	-10,0%	-24,6%	-14,8%	-18,8%
Totaalfactuur	Gemiddelde BL	-9,2%	4,8%	9,4%	9,5%	6,3%	-5,7%	8,2%	27,3%
	DE	-26,2%	-15,7%	-12,7%	-11,3%	-13,5%	-25,5%	-13,4%	3,6%
	FR	24,8%	39,8%	49,9%	50,3%	48,3%	28,0%	52,4%	93,4%
	NL	10,3%	50,0%	56,3%	40,4%	21,9%	52,7%	45,1%	21,5%

Bron: CREG.

Opmerking 1: De totaalfactuur omvat de energiecomponent, de distributie- en transportkosten, de diverse taksen en heffingen en de btw.

Opmerking 2: Een negatief percentage betekent dat de prijzen in België lager zijn dan in het betreffende land.

³² Ter herinnering: in België is er een hele rits van taksen, zowel op nationaal als op regionaal niveau. De belangrijkste zijn de heffing op groene energie en warmtekrachtkoppeling en de openbare dienstverplichtingen. Deze verschillen afhankelijk van het gewest. Het gaat bijvoorbeeld om het beheer van de groene stroomcertificaten, verschillende stelsels ter bevordering van rationeel energiegebruik, de installatie en het beheer van budgetmeters, enz.).

³³ Zie: CREG (20 mei 2020), *A European comparison of electricity and natural gas prices for residential, small professional and large industrial consumers*.

³⁴ Dit ARENH-mechanisme is ingesteld voor de periode 2011 tot 2025 en laat alternatieve elektriciteitsleveranciers toe van een deel van hun nucleaire productie tegen een gereguleerd tarief te kopen bij de historische operator EDF.

II.3 Het belang van het vergelijken van de verschillende contracten op de markt³⁵

Om de impact van de stijgende groothandelsprijzen voor elektriciteit en gas op de factuur van de huishoudens te beoordelen, is het belangrijk om rekening te houden met het soort contract. De impact verschilt immers naargelang het huishouden een contract met vaste of variabele prijzen heeft. Bovendien speelt de datum van de intekening op het contract eveneens een rol. Ongeacht het type contract, zijn er grote verschillen tussen de verschillende energieleveranciers, maar ook tussen de contracten die door eenzelfde leverancier worden aangeboden. Een vergelijking via de simulators die door de gewestelijke regulatoren worden aangeboden, alsook door de federale regulator, maakt het mogelijk om na te gaan welke contracten volgens verschillende criteria het voordeligst zijn.

Afhankelijk van het beschouwde gewest, het type contract en het verbruiksprofiel, schatte de CREG dat er grote prijsverschillen konden worden vastgesteld, tot 500 euro per jaar voor de gasfactuur en tot 200 euro per jaar voor de elektriciteitsfactuur.

Ter herinnering: consumenten kunnen hun energiecontract op elk moment wijzigen, hetzij bij dezelfde leverancier, hetzij bij een andere energieleverancier, met inachtneming van een opzegtermijn van één maand. De leverancier kan geen schadevergoeding eisen voor de beëindiging van het contract, ongeacht of het oorspronkelijke contract voor bepaalde of onbepaalde tijd was gesloten. De leverancier kan echter de betaling van de volledige vaste vergoeding (te weten het jaarabonnement) eisen. Sommige leveranciers rekenen de vergoeding aan per begonnen jaar en niet per maand van energielevering.

II.4 Conclusie

De inflatie van energie in België in 2021 (22,4 %) was bijzonder hoog (en was zelfs tweemaal zo hoog als de energieinflatie in de buurlanden) als gevolg van de sterke stijging van de prijzen van gas (39,6 %) en elektriciteit (16,2 %), alsook van de prijzen van motorbrandstoffen (15,2 %) en vloeibare brandstoffen (36,4 %). Deze hoge inflatie voor energie is te verklaren door de bijzonder lage energieprijzen in 2020, maar ook door het economisch herstel en andere factoren die de groothandelsprijzen op de markten van energiegrondstoffen hebben opgedreven. De sterke stijging van de prijzen van motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen kan worden verklaard door de stijging op jaarbasis van de gemiddelde olieprijs in euro. De verklarende factoren voor de consumptieprijzen van gas en elektriciteit zijn gevarieerder en hebben voornamelijk betrekking op vraag en aanbod van deze producten op de groothandelsmarkten. Vermeldenswaard is dat de gas- en elektriciteitsprijzen dit jaar, respectievelijk in augustus en oktober 2021, hun maximale niveau in de periode 2015-2021 hebben overschreden.

In haar laatste verslag (september 2021) geeft de CREG aan dat de stijging van de gasprijs op de groothandelsmarkten voornamelijk te verklaren is door een sterke vraag naar gas in Azië, met als rechtstreeks gevolg een daling van de voorraad van vloeibaar aardgas (LNG) in Europa. Bovendien was de vraag naar gas in Europa hoger dan in andere jaren als gevolg van een grotere behoefte aan verwarming. Relatief lage opslagniveaus en onderhoudswerkzaamheden aan sommige gasinstallaties hadden ook een neerwaartse invloed op het aanbod van dit product. Ten slotte heeft de

---

³⁵ In tijden van sterke volatiliteit van energieprijzen zijn de schattingen uitgevoerd door prijsvergelijkers niet meer voldoende betrouwbaar en kunnen zorgen voor een vertekende rangschikking van de verschillende variabele contracten, voorgesteld door energieleveranciers (de prijsvergelijking voor vaste contracten gebeurt correct). De variabele contracten gebruiken namelijk formules om de prijsevoluties te volgen op elektriciteits- en gasbeurzen. Om iedere prijsformule te schatten baseren de prijsvergelijkers zich op de laatst gekende waarde van iedere parameter. Voor een prijsvergelijking uitgevoerd in december, zal een maandelijks geïndexeerde formule worden geschat op basis van novembergegevens, terwijl een trimestrieel geïndexeerde formule van haar kant geschat zal worden op basis van beschikbare gemiddelde prijzen voor het laatste kwartaal, te weten het derde kwartaal (juli-augustus-september). De prijzen in het derde kwartaal waren echter veel lager dan in november. De prijsvergelijkers kunnen dus voor een rangschikking zorgen die niet aan de realiteit beantwoordt (te weten een contractprijs gebaseerd op parameters van de betrokken maand of kwartaal, in dit geval de parameters van december en het vierde kwartaal). De consument riskeert dus van een contract te kiezen dat finaal niet het goedkoopste van de markt is.

stijging van de CO₂-prijs in Europa ook geleid tot een stijging van de vraag naar aardgas (ten koste van steenkool) voor de opwekking van elektriciteit.

De stijging van de elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten wordt verklaard door de sterke vraag als gevolg van het economisch herstel en door de stijging van de productiekosten ten gevolge van de sterke stijging van de prijzen van grondstoffen (aardgas, steenkool) en CO₂-certificaten.

In vergelijking met de buurlanden was de inflatie van gas in België in 2021 veel hoger en dit is te verklaren door het feit dat de stijging van de grondstoffenprijzen sneller werd doorgerekend in de Belgische gasfactuur, als gevolg van het hogere aandeel variabele contracten, maar ook door het gewicht van de variabele component (dit wil zeggen de energiecomponent) in de gasfactuur, die in België hoger is. Wat het prijsniveau betreft, blijkt echter uit de cijfers van de CREG dat de gasfactuur van de Belgische consument 1,1 % goedkoper was dan in Duitsland en tot 10,5 % goedkoper dan in Frankrijk en zelfs 38,6 % goedkoper dan in Nederland in 2021, dankzij de lagere heffingen en netkosten in ons land. Merk op dat de situatie zich omkeert in het vierde kwartaal 2021 daar de Belgische consument gemiddeld 6,7 % meer moest betalen voor zijn totale gasfactuur dan zijn burens.

Ook de inflatie van elektriciteit was in 2021 veel hoger in België dan in de buurlanden, wat net als bij gas te wijten is aan de grotere volatiliteit van de zuivere energiecomponent in België (snellere doorberekening van stijgende grondstoffenprijzen door het grotere aandeel van variabele contracten). De Belgische consument betaalde voor zijn elektriciteitsfactuur bovendien 45,1 % meer dan in Nederland en 52,4 % meer dan in Frankrijk in de loop van 2021. Hij gaf echter duidelijk minder uit dan de Duitse consument, namelijk 13,4 % minder. In het vierde kwartaal 2021 heeft de situatie zich verslechterd voor de Belgische consument daar deze laatste gemiddeld 27,3 % meer moest betalen voor zijn totale elektriciteitsfactuur dan zijn burens.